

ŽENSKI SVET

GLASILO ŽENSKIH DRUŠTEV V JULIJSKI KRAJINI

Izhaja prve dni vsakega meseca. — Letna naročnina : L 14 ; polletna : L 7 ; četrletna : L 3-50 ; poedini zvezki : L 1-20. — Uredništvo in uprava : Trst, posta centrale, poštni predal šte. 384. — Odgovorna urednica : C. E. Godinova. — Tiska „Tiskarna Edinost“ v Trstu, via San Francesco d' Assisi 20.

LETNIK I.

JUNIJ

ŠTEVILKA 6.

□ □ □ □ VSEBINA 5. ŠTEVILKE : □ □ □ □

OBRAZI IN DUŠE. IV. Charlie Garigue Masarykova. (P.)	Stran	121
OLESJA. Nadaljevanje. — A. I. Kuprin. (Iz ruščine prevela P. Hočevarjeva)	„	122
BISER. — Zvonimir Kosem.	„	127
SPOMIN NA KRESNI VEČER (n.)	„	131
SLABOTEN OTROK — MATERINA POSEBNA SKRIB. (Anica Sebarjeva) (Nadaljevanje.)	„	137
LEPI DOM — LJUBI DOM. (Nadaljevanje) — (Davorinka Dezelova)	„	133
IZVESTJA: Blagim ženskim srcem! — Društvena poročila. Po ženskem svetu. Ma- terinstvo. Gospodinjstvo. Kuhinja. — Iz naše skrinje. Razgovori. 141, 142, 143, 144		

UREDNIKA : PAVLA HOČEVARJEVA.

ZDRAVNIK
Dr. FR. JAKONČIČ

SPREJEMA
V GORICI, VIA CARDUCCI 6

OD 9.—11. IN OD 3.—4.

POZOR !

Okraski za rakve, pajčolanasta pokrivala, obleke in čevlji za mrtyece. Zaloge na debelo po zmer-nih cenah pri podjetju

A. KUNZE - Trst, Ugo Foscolo 15

Velika zaloga vina, žganja in likerjev

Jakob Perhauc

uſtanovljena leta 1878

Trst, via Xidias 6, Telef. 2-36

Vedno v zalogi in po cenah izven vsake konkurence: pristen istrski tropinovec, kraški brinjevec, in kranjski slivovec. — Lastni izdelki: ſumeca vina, ſampanjec, ſumeci istrski refošk, Lacrima Cristi in druga. — Specialiteta: Jaičji kojjak in Crema marsala ter raznovrstni likerj.

NEPREKOSLJIVO JE

MILO GODINA

KATERO IZDELUJE DOBROZNANA

DOMAČA TVRDKA

J. S. GODINA

V TRSTU

VIA DELLO SCOGLIO 316 — TELEFON 18 - 78

Obrazi in duše.

IV.

CHARLIE GARIGUE MASARYKOVA

je preminula 13. maja t. l. v Lanah pri Pragi kot 72-letna žena-trpinka.

Češki narod je sprejel vest o njeni smrti z ono globoko ginjenostjo, ki jo občuti človek samo ob smrti najbližjega in najdražjega bitja. Saj je bila pokojnica žena Tomaža Garigue Masaryka, očeta čehoslovaške države. Spremljala in podpirala ga je po vseh življenjskih potih, hodila je z njim preko trnjevega cvetja do solčne poljane — do narodne in politične svobode Čehov. Ko pa je hotel mož pokazati krvavo ranjeni trpinki zaželeni in doseženi cilj, so ji odpovedale moči: telo ji je oslabilo, na plemenito dušo pa je legla temna senca, ki ji je zastirala misli in občutke do zadnjega srčnega utripa.

* * *

Pokojnica je bila rodom Američanka. Z Masarykom se je seznanila v Leipzigu kot študentka na konservatoriju. Idealnemu dijaku je odkrivala romantiko Byronove in J. St. Millove poezije, on pa jo je navduševal za lepoto češke pesmi, zlasti Smetanove. Po zaroki je odšel Masaryk na Dunaj, Garigueova pa k roditeljem. Ko se je pri padcu z voza ranila, se je zaročenec takoj odpravil v Ameriko, kjer sta se kmalu nato poročila. Po ameriškem običaju in pa v znak velikega uvaževanja žene je privzel k svojemu priimku še ženinega. Šla sta potem na Dunaj, pozneje pa v Prago, kjer je dobil mož, sedaj predsednik čehoslovaške republike, mesto vseučilišnega profesorja.

Imela sta pet otrok: najmlajša hči je rano umrla; druga, Alica deluje z vso požrtvovalnostjo na prosvetnem in karitativnem polju; Olga pa je poročena v Švici. Od dveh sinov je eden umrl v vojni, drugi pa slušbuje pri politični oblasti.

Ko se je začela vojna, je odšel Masaryk v inozemstvo, da bi se uspešneje boril za narodovo svobodo. Njegovi ženi pa je značila ta doba nepretrgan niz duševnih in telesnih muk. Soprog in najmlajša hči v tujini, sin umrl, Alica internirana od avstrijskih oblasti, priletna, osamela in bolehnata žena pa pod neprestanim policijskim nadzorstvom in zasledovanjem! Ob prevratu je močno zbolela in prepeljali so jo v sanatorij. Težka melanholija ji je omračila zavest, naposled pa jo je zadel še

mrtvoud. Usoda ji ni dala, da bi se skupno z družino in narodom radovala nad onim ciljem, za katerega se je tako borila ob strani moža.

*
*
*

Charlie G. Masarykova se je kmalu popolnoma naučila češčine⁴ pisala je v ameriške in češke liste ter se poglobila v dušo in potrebe češkega ljudstva. Bila je vzorna mati svoji družini, a neprecenljivega pomena je bilo njeno žitje in bitje za soproga. Bila je posvečena v vsa njegova dela in večkrat mu je tudi izdatno pomagala. Često je našel Masaryk razumevanje edino pri njej in kadar je omagoval pod udarci javnega življenja, se je edino k njej zatekal po tolažbo in bodrilo.

Z ljubečim srcem in jasnim razumom je tiho — in javnosti nepoznano — pomagala zidati krasno filozofsko in politično zgradbo velikega slovenskega učenjaka in državnika. Na njeno gomilo solzno zro tudi Slovenke in ji poklanjajo cvetko v zadnji pozdrav . . . ,

P.

⊞ ⊞ ⊞ ⊞

OLESJA. A. I. KUPRIN. (Iz ruščine poslovenila P. Hočevarjeva.)

(Nadaljevanje.)

V.

Ostavila je prejo in sedela, nizko je sklonila glavo ter oklenila roke okoli kolen. V njenih nepremičnih očeh z razširjeno zenico se je izražala neka temna groza, neka udana pokornost do skrivnostnih sil in nadnaravnih vednosti, ki so osenčevale njeno dušo.

Medtem je razgrnila starka po mizi čist platnen prt z všilimi okraski in postavila nanj kadeči se lonec.

„Pojdi večerjat, Olesja,“ je poklicala vnukinja in po kratkem kolebanju dostavila, obrnivši se k meni: „Mogoče tudi vi, gospod, malo zajamate z nama?“ Ponižno prosim . . . . Samo pri nas nimamo imenitnih jedi, jih ne kuhamo, samo ječmenovo kašo . . . .“

Ni treba povedati, da bi me bila s tem vabilom kaj prav posebno silila, ne, in že sem mislil odreči, pa me je Olesja sama prosila s tako milo preprostostjo in s tako laskavim smehljajem, da sem bil nehote pri volji. Sama mi je nalila poln krožnik kaše — iz ječmena, slanine, čebule, krompirja in kokoši — nenavadno okusna in tečna jed. Ko sta sedli za mizo, se ni prekrizala niti babica niti hčerka. Pri jedi sem zdržema opazoval obe ženski, ker po mojem neomajnem prepričanju — ki ga imam še sedaj — se človek nikjer tako ne pokaže kakor pri jedi. Starka je goltala z veliko slastjo, glasno je cmokala in flačila v usta precejšnje kose kruha tako, da so se ji pod uvelimi lici udajale in vzbočale velike bule. Olesja pa je imela tudi v načinu jedi neko prirojeno dostojnost.

Kmalu po večerji sem se poslovil od lastnic kočice na kurjih nožicah.

„Če hočete, vas nekoliko pospremim,“ se je ponudila Olesja.

„Kakšno spremljevanje si si pa izmislila!“ je srdito zagodrnjala starka.

„Ne moreš sedeti na mestu, sršen ti . . . .“

Toda Olesja si je bila že dela na glavo rdeč kašmirov kocek, v hipu je skočila k babici, jo objela in zvonko poljubila.

„Babica moja, mila, draga, zlata . . . samo za trenotek in takoj bom nazaj.“

„Je že dobro, že, vrtalka“, se je slabo branila starka. „Vi, gospod, si nikar nič hudega ne mislite, taka prismoda vam je.“

Prešla sva ozko stezico ter stopila na gozdno pot, črno od umazanosti, vso steptano od kopit, udrto s kolesnicami, ki so bile polne vode in v katerih je odseval sijaj večerne zarje. Hodila sva ob kraju, na debelo pokritem z rujavim lanskim listjem, ki še ni bilo strohnelo pod snegom. Tupalam je privzdigoval skozi to mrtvo rujavico pomladanski žafran svojo debelo vijoličasto glavico — zvonček sna — prva cvetka na Polesju.

„Poslušaj, Olesja,“ sem začel, „jaz bi te tako rad nekaj vprašal, pa se bojim, da bi se ne razjezila . . . Povej mi, če je resnica, kar govorijo, da je tvoja babica . . . kako bi to rekel? . . .“

„Čarovnica,“ mi je mirno pomagala Olesja.

„Ne . . . Ne čarovnica . . .“ sem pripomnil v zadregi. „No, tudi, če hočeš — čarovnica . . . Saj veš, koliko vedo ljudje povedati. Zakaj bi pa ne mogla vedeti za nekatere trave, pripomočke, zagovore . . .? Sploh pa, če ti je to neprijetno, mi niti odgovarjati ni treba.“

„Ne, zakaj,“ je mirno odvrnila, „kaj bi bilo v tem neprijetnega. Da, res je, čarovnica je. Samo da je sedaj že stara in ne more delati tega, kar je delala prej.“

„Kaj pa je znala narediti?“ sem jo radovedno vprašal.

„Različne stvari. Ozdravljati je znala, za zobe je znala pomagati, rudo je zagovarjala, če je koga ugriznil stekel pes ali kača, ga je znala zagovoriti, zaklade je kazala . . . pa še drugo, da ne morem niti našteti vsega.“

„Veš kaj, Olesja? . . . Ne bodi huda, ali jaz ne morem tega verjeti. No, bodi mi odkritosrčna, nikomur te ne izdam: kaj ne, vse to je tako, nalašč, prevara, le da bi ljudi osleparili?“

Ravnodušno je zmajala z ramami. „Mislite, kakor hočete. Naposled pa, vaško žensko oslepariti, ni težko, ali vas bi se jaz ne upala prevariti.“

„To se pravi, da ti trdno veruješ v čarodejstva.“

„Kako ne bi verovala? Saj so pri nas v rodu čarovništva . . . Jaz sama znam marsikaj.“

„Olesja, golobičica . . . Če bi ti vedela, kako to mene zanima . . . Ali bi mi ne hotela kaj pokazati?“

„Zakaj pa ne, pokažem, če hočete,“ je sigurno privolila Olesja. „Ali bi radi takoj?“

„Da, če je mogoče, takoj.“

„Pa se ne boste bali?“

„Kaj pa misliš? Ponoči — morebiti da bi se bal, a zdaj je še svetlo.“

„Dobro, dajte mi roko!“

Slušal sem jo. Olesja je urno zavihala rokav moje suknje, odpela za-

ponko v zapestnici, vzela potem iz žepa mali finski nožek, dolg 3 palce, in ga potegnila iz kožnate vrečice.

„Kaj pa hočeš narediti?“ sem jo vprašal, čuteč, kako se me je pollaščal čuden strah.

„Boste takoj videli... Saj ste mi vendar rekli, da se ne boste bali.“

V hipu se je njena roka zganila, komaj vidno, pa sem že začutil na mehkem mesu malo više od tam, kjer se tiplje žila, srbeče dotikanje ostrega rezila.

Kri mi je v tem stopila v vso širino rane, polila se je po roki in kapnila na zemljo v debelih kapljah. Komaj sem se premagal, da nisem zavpil, toda — zdi se mi — pobledel sem pa le.

„Ne bojte se, saj boste še živi ostali,“ se je nasmehnila Olesja.

Krepko mi je stisnila roko nad rano, se nizko sklonila k njej z obrazom in začela nekaj prav hitro šepetati, pri tem pa mi je roka čutila njeno toplo hitro dihanje. Ko se je vzravnala in iztegnila svoje prste, je ostala na ranjenem mestu samo še rdeča praska.

„No, kaj? Vam je dovolj?“ je vprašala z lokavim nasmehom ter iztegnila nožek. „Ali hočete še?“

„Da, hočem. Samo če je mogoče, ne tako strašno in pa brez krvi, prosim.“

„Kaj bi vam pokazala še takega,“ se je zamislila. „No, to, če hočete: pojdite pred mano po poti... Ampak pazite, da se ne boste obračali.“

„Pa to ne bo strašno?“ sem vprašal ter se trudil, da bi s skrbnim smehljajem prikriil bojazljivo pričakovanje neprijetnega presenečenja.

„Ne, ne... malenkost... Pojdite!“

Stopal sem naprej in poizkus me je zelo zanimal; za svojim hrbtom pa sem čutil napeti pogled Olesjin. Prehodila sva kakih 20 korakov, ko sem se naenkrat izpodtaknil čisto na ravnem in padel na zobe.

„Pojdite, pojdite!“ je vpila Olesja. „Ne obračajte se! To ni nič, do svatbe boste že ozdraveli... Držite se krepkeje za zemljo, kadar boste padali.“

Šel sem dalje. Še 10 korakov, pa sem jo drugič pogrnil na tla.

Olesja se je glasno zagrohotala in plosnila ob dlan.

„No, kaj? Ste zadovoljni?“ je vzkliknila in zableščali so se njeni beli zobje. „Ali zdaj verujete? Nič, nič, saj niste zleteli kvišku temveč navzdol!“

„Kako si pa to naredila?“ sem začudeno vprašal in otesal z obleke vejice in suhe bilke, ki so se me bile prijele. „Ali je to skrivnost?“

„Prav nobena skrivnost. Z veseljem bi vam razložila, samo bojim se, da bi me vi ne razumeli. Ne znam razlagati...“

V resnici je nisem popolnoma razumel. Če se ne motim, sestoji ta posebni fokus v tem, da je ona, hodeč za menoj korak za korakom, nogo za nogo in neprestano gledaje na me, posnemala vsako najmanjšo mojo kretnjo. Ko je na tak način hodila nekoliko korakov, si je v mislih predstavljala, da je malo pred menoj potegnjena preko pota vrv, tako za vatel

nad zemljo. V tistem hipu, ko bi se jaz moral dotakniti z nogo te namišljene vrvice, pa je urno naredila padajočo kretnjo in tedaj mora — po njenih besedah — pasti celo najmočnejši človek . . . Šele pozneje enkrat sem se spomnil zverženega pojasnjevanja Olesjinega, to je bilo takrat, ko sem čital dr. Markovo razpravo o dveh poizkusih Salpetriera, ki jih je proizvajal pri dveh pacientkah, profesionalnih čarovnicah, ki sta trpeli na hysteriji. Zelo sem se čudil, ko sem izvedel, da so se priproste francoske čaravnice zatekale v podobnih slučajih k ravno temu pripomočku, ki se ga je posluževala dobrodušna poleška vedeževalka.

„O! Jaz znam še marsikaj,“ je prepričevalno govorila Olesja. „Na primer, jaz lahko naženem na vas strah.“

„Kaj se to pravi?“

„Naredim tako, da vas bo strah. Sedite n. pr. doma v sobi. Naenkrat se vas bo tebi nič meni nič polastila taka groza, da se boste kar zdrznili in se ne boste niti ozreti upali. Samo za to bi morala jaz prej vedeti, kje živite in pa vašo sobo bi morala videti.“

„No, to je čisto enostavno,“ sem pripomnil. „Prideš k meni, potrkaš, nekaj zakričiš . . .“

„O ne, ne . . . Takrat bom jaz v gozdu, nikamor ne pojdem iz hiše . . . Samo sedela bom in si mislila, da res hodim po ulici, da stopim v vašo hišo, odpiram vrata, stopam v vašo sobo . . . Vi sedite nekje . . . no, recimo pri mizi . . . jaz se prav tiho prikradem k vam za hrbet . . . vi me ne slišite . . . tipljem vas z rokami po plečih in vas začnem daviti — vedno krepkeje, krepkeje, krepkeje . . . sama pa gledam na vas . . . tako le glejte . . .“

Njene tanke obrvi so se v hipu dvignile, oči so se srepo uprle vame z groznim in privlačnim izrazom, zenice so se povečale in posinjele. Tedaj sem se spomnil Meduzine glave, katero sem videl v Moskvi v Tretjakovski galeriji — ne vem več, kdo jo je slikal. Pod tem srepim čudnim pogledom pa se me je polastil mrzel strah pred nadnaravnostjo.

„Dosti, dosti je tega, Olesja . . . ne več,“ sem rekel s prisiljenim smehom. „Veliko rajše te gledam, kadar se smehljaš, takrat imaš tako mil, otroški obraz.“

Šla sva dalje. Naenkrat sem se domislil Olesjinega izražanja in njene besede izbranosti v razgovoru, nekaj nenavadnega pri preprosti deklici, pa sem ji rekel:

„Veš, čemu se jaz čudim pri tebi, Olesja? Ti si vendar zrasla v gozdu, nikogar nisi videla . . . Tudi čitati nisi naposled mogla mnogo.“

„Da, jaz niti ne znam čitati.“

„No, tem bolj . . . A pri tem govoriš vendar tako dobro, prav nič slabše od kake gospodične. Povej mi, odkod imaš to? Razumeš, kaj te izprašujem?“

„Dà, razumem. To je vse od babice . . . Vi ne smete soditi po tem, kakšna je na pogled. Oh! Kako je ona razumna! Morebiti se bo tudi še pri vas razgovorila, ko se vas bo malo bolj privadila . . . Ona ve vse, čisto vse na svetu, o čemer jo le vprašate. Res, zdaj se je že postarala.“

„To se pravi, da je mnogo videla v svojem življenju? Odkod je pa doma? Kje je živela prej?“

Zdi se mi, da ta vprašanja niso ugajala Olesji. Odgovorila je počasi, obojavljaje in nevoljno:

„Ne vem . . . . Tudi ne govori rada o tem. Pa če kdaj kaj pove, vselej prosi, naj se pozabi in se več ne spominja . . . . No, zdaj je pa že čas“, je hitela Olesja, „babica bo nevoljna. Na svidenje . . . . Z bogom, imena vašega ne vem.“

Povedal sem ji ga.

„Ivan Timotejevič. No, je že dobro. Torej na svidenje, Ivan Timotejevič! Ne zgražajte se nad našo hišo, pridite še kdaj!“

V slovo sem ji podal roko in njena mala krepka desnica mi je odgovorila z močnim prijateljskim stiskom.

VI.

Od tega dne sem bil pogostoma gost v kolibi na kurjih nožicah. Vselej, kadar sem prišel, me je Olesja sprejela s svojo priprosto sramežljivo dostojnostjo. Opazil sem že po njeni prvi kretnji, ki jo je napravila, ko me je zagledala, da se veseli mojega prihoda. Starka je pa kakor vedno nekaj mrmrala sama med seboj, vendar ni več kazala svoje hudoželjnosti tako naravnost, kar je najbrže bila le posledica vnukinjinega potegovanja zame. Tudi moji darovi, ki sem jih včasih prinašal, so nemalo vplivali v dobrohotnem zmislu; zdaj topel robec, zdaj sladek odcedek, pa steklenica sli-vovke. Med menoj in Olesjo pa je prišlo že kar v navado, da me je spremljala do Irinovskega laza, kadar sem odhajal — prav kakor da bi se bila molče dogovorila med seboj. Tedaj pa se je vselej vnel med nama tako živahen in zanimiv razgovor, in nehote sva se oba trudila, da podaljšava pot ter sva hodila kolikor mogoče počasi po tihem gozdnem robu. Prišedši do Irinovskega gozda, sem jo zopet obratno spremljal skoro polvrste in vendar sva se pred slovesom še dolgo razgovarjala ter stala pod duhtečo zaveso smrekovih vej.

Ni me očarovala le sama lepota Olesjina, temveč tudi vsa njena samobitna svobodna narava, njen razum, jasen in obenem zavil v neomajno pode-dovano praznovernost, otroško naiven, na katerem se je poznalo prirojeno lokavo koketstvo lepe ženske. Neprestano me je v podrobnosti izpraševala o vsem, kar je zanimalo in razburjalo njeno živo, jarko domišljijo: o tujih krajih in narodih, o naravnih pojavih, o uredbi zemlje in vsemira, o učenih ljudeh, o velikih mestih . . . . Marsikaj se ji je zdelo čudno, neresnično kakor v pravljici. No, jaz sem ubral že od početka najinega znanja tak resen, iskren in priprost ton, da je kar sprejemala vsa moja pripovedovanja z ono vero, ki ne zahteva nikake kontrole. Ko sem ji včasih z velikim trudom kaj pojasnjeval, kaj prav težkega, po mojem mnenju celo nerazumljivega za njeno poldivjo glavo, da celo kaj takega, kar meni samemu ni bilo prav jasno, sem ji pa začel odgovarjati na njena radovedna vprašanja: „Vidiš li . . . . Tega ti ne morem povedati . . . . Ne bi me razumela.“

BISER. (Zvonimir Kosem.)

I.

Ko je bil Milenko še otrok, je sedel najrajši na gladki pečini v zalivu pod selom in strmel po cele ure na morje. Valovi, solnce in galebi — to so bili njegovi prijatelji. Z valovi se je smehljaj, s solncem se je pogovarjal, z galebi pa je pošiljal pozdrave belim jadrnicam, ki so se svetile tam daleč v migljajoči solnčni luči — nad morjem mirno krožeči albatrosi. Včasih se je domislil z žalostjo, da je še majhen in da samo zaradi tega še ne sme z očetom na morje na ribji lov, in zahotelo se mu je, da bi smel na morje tudi on: pod razpetimi jadri bi sedel, tam poleg starega Jakova, ki mu smejó iz oči pravljice in povesti, spuščal bi v morje mreže in prepeval, kakor prepevajo ribiči, kadar se vračajo proti jutru na zibajočih se barkah z morja. In solnce je sijalo pri teh njegovih željah še lepše, morje — zlata nebesa — pa je šumelo pred njim tako vabljivo, da je od hrepenenja vriskalo mlado srce. Samo smeh sosedove Made, ki se je prišla vsako popoldne v zaliv kopat, je mogel potisniti njegove sanje v ozadje.

„Ajd v morje še ti, Milenko!“

In tako lepa Milenkova jadra so se umaknila pred rdečo, z obale utrinjajočo se čepico.

Včasih je prifrčal na pečino tik njega kamenček ali pa se je odbila od njegovih nog žoga, ki jo je nosila Made s seboj, da se je ž njo igrala. In Milenko je pljusnil vselej veselo v vodo in plaval tja, kjer je iz valov migljala rdeča čepica.

„Da ne utoneš, Made!“

„Ča ti misliš?“

Izginila mu je izpred oči, pod vodo. Šele čez čas se je posvetila iz valov rdeča čepica in proti Milenku je iznova zazvončkljal smeh, kakor se znajo smejeti edinole otroci morja.

„Riba, ribica!“ je prskal za njo Milenko.

„Pa me ulovi, če moreš!“ je zvončkljalo pred njim iz valov.

„Ulovil te bom!“

Pa se je kmalu utrudil — dohitel je ni nikoli.

„Rajši se vrniva, Made, in se pojdiva igrat!“

Iz kolobarja belih pen so zažarala njena lica.

„Pol ure lahko plavam, Milenko, in nič ne bom trudna...“

In preko žarečih lic so zopet brizgnile pene, in še širši in daljši so bili pred njo kolobarji.

„Ajd, ajd — dovolj imam za enkrat...“ je zamahnil Milenko po vodi, ko se je naveličal plavati, in je čofotal z rokama upehan nazaj proti bregu.

Potem sta počivala na peščenem produ in lovila žogo. In kakor je švigala z Madine vihteče roke proti Milenku žoga, tako so se srečavali njuni pogledi, Madini polni bleska in veselja do igre, Milenkovi pod smehom nepokojni, v daljavo sanjajoči.

II.

Nekoč je rekla Made:

„Poglej, Milenko, tisto skalo na morju! Tolikokrat sem že mislila, da bi plavala tja. Skakljala bi na skali, vriskala in prepevala do večera. Lepo mora biti tam . . . Plavajva tja skupaj, Milenko!

Za streljaj od obale je štrlela iz morja skala, podobna velikemu belemu gnezdu, kadar so se penili okrog nje valovi.

„Daleč je . . .“ je meril Milenko z očmi razdaljo od brega do obale; in je premeril od nog do glave še Made. „Pa se nič ne bojiš, Made?“

Vzblisnila je z rokama iz širjave v višino lok in se povzpela na prste, da ji je segala Milenkova glava komaj do ramen.

„Poglej me, Milenko — višja sem od tebe! Samo da ne omagaš ti —“

In od solnca ogorelo, kakor bronasto telesce je čomfnilo v morje in roke so vsekale prvi širok kolobar.

„Pojdiva!“

Za Made Milenko.

Dvoje svetlih brazd se je začrtalo na drhteči prostrani vodi.

Bleščoba valov, bleščoba neba, bleščoba solnca — —

V tej bleščobi vriščeči galebi, zdaj nizko nad valovi zdaj visoko pod solncem — —

Daleč tam zadaj so vzžarevala jadra, in Milenko je nehote zavriskal, kakor da ne plava proti skali, marveč svojim zlatim sanjam naravnost v naročje. Tam — ribiči se peljejo na široko morje. Pa se bo dvignil iz valov Milenko in stari Jakov mu bo stisnil roko in vsi se bodo začudili: ne več majhen in šibek — velik in močan bo stal med njimi Milenko in nad njegovo glavo bodo vihrala v vetru jadra — —

„Made!“

Za seženj pred njim je plavala, z vztrajnostjo odrasle plavalke in ne otroka.

„Počakaj, Made!“

Iznova je pohitel za njo klic, a zdaj ne več vriskajoč kakor prej.

Samo napol je obrnila glavo.

„Kaj ti je, Milenko! . . . Blizu sva že — tam je skala . . .“

„Na pomoč, Made, na pomoč — —!“

Omahoval je — potapljal se je. Samo roka mu je še molela iz valov.

Vzkrik prestrašen, kakor vzkrik na smrt ranjene ptice, se je razlegal nad morjem in Made je izginila pod vodo, proti omahujočemu. Milenko je začutil pod seboj gladka ramena in hrbet in oprijel se je krčevito rešilnega vratu — —

Ko se je zdramil Milenko iz sanj in strahu, je videl, da leži na skali. Pred njim je klečala Made, mu gladila z dlanjo črne kodre in se mu smehljala v odpirajoče oči.

III.

Še je sijalo solnce in vozilo s svojo zlato roko pred Milenkovo srce jadra iz daljave.

Pa se je zgodilo kakor čez noč, da je to solnce obledelo, da ni šumelo morje nič več tako vabljivo kakor nekoč — Milenko pa je sedel pod razpetimi širokimi jadri tudi sam, spuščal v morje mreže in se oziral proti obali.

In kakor čez noč se je zgodilo, da je stala pred Milenkem Made, kipeča in svetla, kakor je Milenko še ni videl.

„Kako si zrastel, Milenko!“

Povezaval je jadra, zaslišal njen glas in dvignil glavo.

„In ti, Made — —!“

Stopil je z barke in oči so mu plamtele.

„Ti, Made, ti si zrastla, a ne jaz — —!“

Kakor sladak pozdrav iz davnine, iz mladih dni, je blestela pred njim v solncu devojka.

„Danes ste lahko prodali ribe, ne?“ je vprašala, in roka, v kateri je držala košarico s smokvami, se ji je nemirno gibala.

„Vihar nam je nagajal ponoči. Mogoče bo jutri kaj bolje...“

Dvignila je proti njemu košarico.

„Ná, jej smokve, Milenko!... I mene je zbudil ponoči vihar... in do zore nisem zatfislila oči...“

Milenku je padla smokev iz roke na tla.

„Kako, da nisi mogla zaspati, Made?“

Urno se je sklonila, da je pobrala smokev ona; in on ni videl njenih prebledelih ustnic.

„Samo jej, Milenko! Nikoličevi Barici jih nesem, tte smokve. Pa sem zapazila, da si na barki ti, in sem stopila dolí. Včasih si imel rad smokve...“

Segal je z roko v košarico in jedel.

„Ti se bojiš viharja, če ga slišiš iz postelje, Made... Nas ribičev in mornarjev pa ne sme biti strah, če nas zaloti vihar v še tako temni noči, še tako daleč, sredi morja. Stari Jakov bi spal, če bi treskalo tik nad njim in bi pljuskali valovi tik nad njegovó glavo.“

Še enkrat je segel v košarico, potem se je obrnil.

„Po vino stopim na barko. Nisem pil ponoči — pil bom zdaj. Še ti boš pila, Made...“

Vrní se je s čútaró, a Made ni bilo nikjer več. Med oljkami in smokvami po bregu navzgor hiteči devojki je pahljal v vroča lica veter in se ji vil okrog bosih nog.

IV.

Tisto popoldne je sedel Milenko po dolgem času zopet enkrat na pečini v zalivu in gledal na morje, ko se je izza ovinka prikazala rdeča čepica.

„Ti tukaj, Milenko? Ali danes ne pojdete na morje?“

„Gledam in čakam, kdaj se povrnejo iz mesta, pa ni tistega žoltega jadra od nikoder... A ti, Made?“

Zjutraj ji je igral smeh na licih in prsih. Zdaj se je zdel Milenku njen obraz resen in zamišljen.

„Kopat sem se prišla. Ali pravzaprav: školjke iščem. Nikoličeva Barica je našla zadnjič eno z biserno matico. In tudi jaz jo hočem dobiti, školjko z biserno matico.“

Črta odločnosti ji je segla iz glasu v lica.

„Moram jo dobiti . . . moram dobiti biser . . .“

„Tako sem vzklikal jaz, ko sem bil še otrok: moram na morje!“ se je nasmehnil Milenko. „Ej, lepi časi, ki so minili . . . Še veš, Made, kako sva se včasih po cele popoldneve kopala in igrala z žogo?“

Njemu so se bleščala lica v solncu, na njenih pa je ležal mrak.

„Kakor da je bilo vse to včeraj, Milenko, tako dobro pomnim še vse.“

„In na skalo, pred katero bi bil jaz kmalu utonil, še greš kdaj, Made?“

Poigravala se je s kamenčkom, da bi ne odkril njegov pogled njene žalosti.

„Se včeraj sem bila tam, Milenko . . . do večera . . . in sem jokala . . .“

Planil je s pečine.

„Ti si jokala, Made? Povej, zakaj si jokala?“

Kakor da bi bile presekale njegove izprašujoče oči njeno žalost in jo zdrobile, se ji je usul iz ust smeh.

„To se pravi — — žalostna sem bila, ker nisem našla školjke . . . Še enkrat bom poskusila svojo srečo!“

In zasvetila se je pred njim iz vode, iz pen, kakor da se odvija in zavija v prosojen, z dragulji posejan pajčolan.

„Greš z menoj še ti, Milenko?“

„Da še enkrat utonem!“ se je posmejal in skočil za njo v valove. „In da me boš še enkrat rešila ti, Made!“

„Zdaj si močan!“

„Močnejši ne od tebe, Made!“

Daleč od obale se je zaobrnila in iz brizgajočih pen je zakipela pred njim njena polna grud.

„Tu, Milenko — — še pomniš?“

Ljubeč pogled je zdrknil za njo, za njenimi oblimi rameni.

„Tu sem takrat omagal in ti, Made, si me rešila . . . ti moja največja dobrotnica . . .“

Ni ga čula.

„Počakaj me na skali, Milenko!“ je še zazvenel iz pen njen glas in nad belimi laktmi in rdečo čepico so se zgrnili valovi.

Plezal je po skali navzgor, in ga je dohitel vesel vrisk.

„Milenko!“

Iz morja se je smehljala rdeča čepica, pred njo iztegnjena desnica.

„Školjko sem dobila, Milenko!“

Svella in vriskajoča je priplezala do Milenka na vrh skale. Na laseh na ramenih in na laktih so se ji utrinjali solnčni žarki.

„Zdaj pa poglejva, če je v školjki biser!“

Sedela sta na skali, kakor dva otroka, drug kraj drugega, in preiskavala školjko. Pa se je nenadoma zaiskrilo na njeni dlani.

„Školjka z biserno matico, školjka z biserom! Milenko!“
Njen obraz je bil kakor izpremenjen, iz zlatih plamenov dehteč.
Milenku pa so vzdrhtele roke.

„Made!“

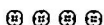
Pred njegovimi prsi se je lesketala njena dlan, na njej školjka in biser.

„Barica je dala biser Darku, jaz ga dajem tebi! Tvoja je školjka, Milenko, tvoj je biser!“

Dvoje rok se je iztegnilo proti njej.

„Made! In ti si moja . . . ti si najlepši moj biser!“

In dvoje rok jo je objelo, njegovega obraza pa so se dotaknile njene ustnice.

SPOMINI NA KRESNI VEČER. (—n—)

Na nepregledno pozorišče časa stopajo neprestano nove osebe z novimi idejami in običaji ter vpletajo nove rože v venec preteklih dni, segajočih v sedanost.

Iz minulosti, ki se gubi v dalje, vstajajo spomini, z radostjo in veseljem prepojeni ali v tugo in bol odeti. Ej, vi spomini iz toplih mladih let, kdo bi vas ne ljubil?!

Zakaj ste prošli, dnevi mladih sanj, izpod varnega okrilja stare mamice v pisanem kožuhu!

Ali stara mamica je bila nekdanj tudi družica belim kresnicam. Tudi ona je kresovala ob vročih kresnih večerih. Kresovala ni v pisanem kožuhu; oblečena je bila kot vila v belo obleko iz domačega platna tkano in z belo pečo na glavi.

Stara mamica je naučila tudi mene pesem kresnic. Že takrat si je zaželela moja otroška duša toplega kresnega večera, zaželela si je pesmi in vročega plamena kresnih večerov. Saj mi je s kresno pesmijo vlila v otroško dušo ljubav do pesmi in do naše rodne grude.

Kaj ne, mamica v pisanem kožuhu s pečo kot sneg belo na glavi, da sem te verno poslušala, ko si mi pravila o beli nevesti z visokim vencem na glavi, o belih svatih, o vihrajoči zastavi, o godcu, z mehom piskajočim, in o bogatem polnočnem daru?

Kje si zdaj, mamica v pisanem kožuhu? Nocoj je kresni večer in zopet kresujejo kresnice: „Bog daj, Bog daj dobro večer!“

Po brdih in gričih plameni gorijo. Nocoj je vrhunec božanskega ognja „Solnca.“

V globokih otožno donečih molovih akordih dvoglasnega kánona se razliva pesem kresnic v blagoslov božji po nočni od zvezd in od lune svetli krajini. Nocoj je kresni večer!

Po zračnem oceanu valuje kresna pesem, iz globine duše kipi v božanstveni večer. Pesem, porojena v davnini, vstaja iz duš pradedov, vstaja iz svojih grobov. To je pesem davnih dni, pesem iz zibeli na stepah nepreglednih. A v pesem kresnic cvili javkajoča piščal — glas sirot, zapuščenih in osamelih. To so razkropljene ptice, ki v noči iščejo zavetja pri majki zaželjeni.

In nočni roji večernih vil se vijejo, po štiri in štiri bele postave stopajo za piskajočim vodjo od hiše do hiše, pojoč pesem kresnic, pesem iz dni preteklih:

Bog daj, Bog daj dobro večer,
za večerom boljše jutro.
Daj nam, Bože, dobro leto!

Komu bi je boljše dali:
al' mesašču, al' sunašču?
Daj nam, Bože, dobro leto!

Na to streho rosa pala,
pod to streho devojčica,
devojičica lepa Mare.
Daj nam, Bože, dobro leto!

Misačko se postaruje, pomladuje,
sunače je zmer jednako,
Bogu drago, Bogu milo.
Daj nam, Bože, dobro leto!

Izpod slamnatega krova stopi gospodinja z darom v roki in s solzami v očeh obdaruje blagoslov želeče kresnice. Tudi ona je nekdanj kresovala v toplih kresnih večerih, dokler ji ni zasvetil poročni prstan na roki.

„Hvala, hvala, ker ste darovali, daj nam, Bože, dobro leto! — valuje dalje, dalje od doma do doma pesem kresnega večera. In čim višje vstaja misačko lažnjivi, ki se pomladuje — postaruje, na nočnem nebu in čim globokejša je nočna tišina ob bregovih Kulpe, tem jasneje donijo globoki molovi akordi pesem kresnic, dokler se ne izgubijo v dalje ob jutranji zori, želeči:

Daj nam, Bože, dobro leto!

Visoka pesem iz dni pradavnih, razlij svoj blagoslov na sleherni slovanski krov!

SLABOTEN OTROK — MATERINA POSEBNA SKRB. (Anica Lebarjeva.)

Tri nevarne strupe ti moram tudi še omeniti, ki uničujejo živce že od otrokovega spočetja in gonijo pred seboj prokletstvo iz roda v rod. Ti nevarni strupi so: alkohol, spolni prestopki in sifilija. Eno je tvoja sveta dolžnost: obvaruj svojega otroka pred temi strupi! Mati, zavedaj se, da baš v sedanji dobi ti strašni strupi gledajo skozi okno v tvojo družino! Zabrani jim vhod! — Strup pa uniči protistrup; v našem slučaju je močan protistrup ojačenje moralne moči, ki ščiti človeško dostojanstvo in ima svoj izvor v religiji.

Drugi vzroki za otroško slabost so: škodljivi vnanji vplivi na mater med nosečnostjo, kakor: težke bolezni, izguba krvi, slaba prehrana in poškodbe otroka zaradi padca ali udarcev; težak porod, ki povzroča močan pritisk na glavico; po rojstvu pa: preslaba prehrana, zastrupljenje z alkoholom, rachitis (angleška kostna bolezen); nalezljive bolezni: davica, grčarice, škrlatica; krč in božjast; pretresenje, poškodbe ali vnetje možganov.

Pa dovolj o tem žalostnem poglavju! Obrnimo se raje k pravilom za rešitev telesne slabosti tvojega malega!

Ko si spoznala, da je tvoj otrok telesno slab in betežen, se obrni takoj na dobrega otroškega zdravnika za svet! Pusti pa vse nasvete in zdravila, ki ti jih priporočajo nevešče ženske! Tudi zdravnik najbrž ne bo zapisal nikakih zdravil, ker vé, da je materina hrana obenem tudi otrokova hrana, Ni pa mi treba biti zdravnik, ko trdim, da je uživanje alkohola med nosečnostjo in dojenjem lahko nevarno zastrupljenje otroka. Mati, ki se varuje alkohola, obvaruje otroka telesne slabosti vsaj od ene strani. Obvarovati pa je lažje kakor odstraniti. Za obvarovanje otroka pred telesno slabostjo je zelo potrebno, obvarovati mater zdravo in trdno. Nalezljivih bolezni se je težko obvarovati; vendar te materine bolezni ne ostanejo brez vpliva na otroka. Vsa ta navodila seveda dobiš od zdravnika. Ako sva si jih tu ogledali, je imelo le namen, da se tem gotoveje obrneš nanj, ki ti more dati še posebnih in podrobnih navodil, predpisov in nauk.

Dober zrak, dobra hrana in solnce so glavne tri zahteve za tvojega otroka. Slabokrven je in bolehen, to troje ga okrepi telesno in duševno. Pa se bojiš, da se ti mali prehladi, češ, potem nimam drugega, kakor bolezen v hiši. Razumem te prav dobro, saj vem, da imaš ti, mati, v vsaki bolezni tvojih dragih največ posla, skrbi in truda. Vendar je treba gledati na to, da se otrok utrdi; tudi tvojemu slabotnemu otroku je tega treba. Razumeti pa moraš način utrjevanja in preračunati moraš odporne sile svojega malega preden začneš z utrjevanjem. Ni vse dobro, ali vsaj ne vse za vsakega. Zelo pametno je, ako se posvetuješ z zdravnikom tudi o tem.

Sploh pa je treba, da baš za tvojega slabotnega otroka storiš, kar največ moreš že v prvi njegovih negi in oskrbi, v hrani, obleki, kopelji, posebno

pa v gibanju na prostem. Ne daj se zapeljati, če je otrok miren, če ne zahteva izpremembe ali hrane, misleč, da je tako priden! Zavedaj se, da je njegov razvoj silno počasen; zato ne izgubi potrpljenja, zlasti ne, ko ga učiš hoditi in govoriti! Ta doba je potisnjena precej v daljavo, t. j. nastopi navadno pozno, a je zato tem važnejša in zahteva tvoje posebne pažnje. Vsak tudi najmanjši znak z otrokove strani glede gibanja, pozneje tekanja in izražanja, pozneje govorjenja naj ti bo migljaj in povod za delo s tvoje strani. Tebi, mati, ni treba predpisanih metod; tvoja materinska iznajdljivost, podkrepjena z veliko materinsko ljubeznijo, ti narekuje vedno pravo pot in pravilni postopek za ravnanje s tvojim malim.

Zdaj pa prideva do novega, jako važnega poglavja, ki ti nalaga novih dolžnosti, a ti prinaša tudi bogate odškodnine za tvoje delo. Poleg telesnega razvoja tvojega malčka se moraš z vso resnobo zavzeti tudi za njegov duševni razvoj. K sreči pa sta telesni in duševni razvoj v tako tesni zvezi, da, ko se brigaš za prvega, pospešuješ tudi že drugega. Zdi se ti, da tudi duševni razvoj tvojega malega ni čisto pravilen. Oglejva si ga nekoliko поблиže, četudi to ni ravno lahka stvar! Z malo besedami se to sploh ne dá povedati; pomagali nama bodo nekateri primeri.

Ko bi hotela ti, mati, napisati vse to, kar si v svojem življenju z lastnimi očmi videla in spoznala: kako obširna knjiga bi bila to! Kar si najprej spoznala, je bila predvsem tvoja mati, kopalna banja, prijetna voda i. t. d. Po enem letu si že pričela s svojim čebljanjem. Za mleko, banjo i. dr. si imela že določene besede, nekatere precej podobne pravim, druge pač take, da jih je razumela le tvoja najbližja okolica. Ko pa si vstopila v šolo, si imela že naravnost velik besedni in razumni zaklad. V šoli so ti pokazali nešteto novih stvari, slišala si tudi razlago o stvareh, ki niso bile pred teboj, a si jih vendar razumela. Ko si dorastla, si v vsakdanjem občevanju in v svojem poklicu zbrala bogatih doživljajev in si si pridobila obsežnega življenjskega znanja. Niso pa bila odprta le vrata tvojega očesa, ampak tudi drugih čutov. Nauke svojih starišev in učiteljev, lepe pesmi krilatih pevcev, skrivnostno šumenje gozda in morja, pretresujoče glasove prirode i. t. d.: vse to je sprejelo tvoje uho. Imaš pa še tudi tip, vonj in okus, ki ti privajajo mnogo novih pojmov za notranje duševno življenje. Naloga naših čutov je torej, da hranijo našo notranjost z novimi pojmi. Čim več vtisov sprejme človekova notranjost, tem bogatejši je njegov duh, tem razumnejši je človek.

Pa praviš: moj otrok vidi, sliši, čuti, vonja in okuša vendar oni svet kakor jaz; zakaj pa ne razume tako kakor jaz? Dá, če bi bilo to odvisno od vnanjega sveta, bi bilo to za vse enako, saj se nam vsem prikazuje vnanji svet na enak način. Odvisno pa je od tega, kako naša notranjost te vtise sprejme, ohrani in z njimi sodeluje.

Kaj vse veš o roži! Ko izgovorim to besedo, imaš pred svojimi notranjimi očmi neko rožo in praviš: predstavljam si, kako velika in kakšna je bila (to so vtisi, ki si jih prejela preko oči), kako je vonjala, kako mehke

liste je imela (to so vtisi, ki si jih prejela preko nosa in prslov) i. t. d. Kar si kdaj videla, slišala, čutila, še lahko pozneje občutiš in si predstavljaš. Ko misliš nazaj, katera je bila pač tvoja prva predstava, ki se je zavedaš, opaziš, da sega tvoj spomin daleč nazaj do tvojega tretjega ali četrtega leta. Nanaša se na kak posebno vesel ali žalosten dogodek. Zdi se ti, da so v tvojih možganih postavljene fotografske plošče, ki sprejmo in obdrže vse slike, ki so se kdaj v notranjosti stvorile o zunanjih stvareh. In v resnici se godi podobno v možganskih celicah. Vse vnanje vtise, kar jih prejmemo, ponese živci možganom, kjer se prične duševno delo, vendar pri vsakem človeku drugače; eden je bogat na predstavah vnanjega sveta, drugi siromašnejši in s temi dela človekov duh kakor zidar z opeko.

Slišala si že gotovo umetnika na gosli. Njegove gosli so jokale in se smejale, žalovale in se veselile, govorile in pele, da ti je postalo mehko pri srcu. Poslušalci so rekli: „Položil je vso dušo vanje.“ Če pa bi bile strune slabo napete, bi dajale le slabe, razglašene glasove; če bi se bile raztrgale, bi sploh ne bilo nikakih glasov. Strune našega duha so živci. Če so ti slabi ali bolni, ne more naš duh pravilno delati; karkoli stori, ni zadovoljivo. Če pa so živci in možgani nerabni, tedaj duh sploh ne more delati, ter spi brezkoristno spanje. Iz teh primer morebiti izpredi in razumeš nekoliko duševno življenje tvojega malega. Spoznala boš, da je duh njegov slaboten, ker so slabotni njegovi živci in možgani. Ako pa se z mirnostjo in s potrebnim časom poglobiš v njegovo duševno delo, boš spoznala, da tvoj otrok mnogo tega, kar ti zaznavaš, sploh ne zazna. Kar pa zaznava, je netočno, nepopolno ali napačno. Morebiti so njegova čutila slaba. Nima potrebnega zanimanja za svojo okolico in dogodke v njej in ko mu hočeš pospešiti zanimanje, opaziš, da so njegove misli že čisto kje drugje; pazljivost je torej slaba. To pa nikakor niso otroške porednosti ali hudobije, ampak slabosti, za katere otrok ne more biti odgovoren. Opaziš tudi, da si otrok že čez kratko dobo ne more več predstaviti prejšnjih stvari in dogodkov. Ker ga niso zanimale prvič in si jih je ogledal le površno, jih je tudi sprejel le površno in je razumljivo, da si jih ni prisvojil. Spoznaš tudi, da si otrok kake stvari kljub večkratnemu poimenovanju, popisu barve in oblike i. t. d. ne zapomni ali zelo hitro pozabi. Njegov spomin je slab.

Pa praviš morebiti: Vse bi še bilo, le misli tako težko. To je res; mišljenje je njegova največja slabost. Kaj si vse izmisli zdrav otrok! Le poglej ga, ko sestavlja vlak, zida s kockami ali dela s svojim otroškim orodjem! S preudarkom in z razsodnostjo dela že pri igri. Že tu se kaže njegova darovitost in ne bilo bi prav, ako bi ga kdo oviral, ali mu hotel zabraniti razmah tudi v poznejši učni dobi. Zdravi otrok je upanje, bolni pa skrb staršev. Bolni in slabotni otrok je neroden pri igri; ima le malo ali celo nič ustvarjajoče sile. Ni preudaren in razumen kakor njegov zdravi ovariš. Ne more si izmisliti nove igre, ker si o njenem pomenu in poteku ni na jasnem. Ne more razbrati vzroka za svoje delo, ker mu manjka samodejnosti. Ni pa mu tudi znan smoter in učinek njegovega dela; zato je

tudi njegovo veselje tako redko in revno, da ga skoro ne pozna. Za vsak duševni pojav bi morala biti močna zunanja pobuda; zato storiš najbolje, ako v ta namen za svojega malega nekako provociraš močne vnanje vtise.

Med razglabljanjem teh vprašanj pa se te morda polasti čustvo, kakor da bi bilo vsako delo in ves trud za vzgojo in pouk tvojega otroka zamanj. Temu pa ni tako! Res je sicer, da mu novih zdravih možganov ne moreva vstaviti. Res pa je tudi, da se dá jačiti, kar je slabotnega, torej tudi duh tvojega otroka. Seveda pa ne smeš staviti previsokih zahtev. Končno: zakaj se vendar gre pri vzgoji in pouku slabotnega otroka? Ali ne mar zato, da se mu zagotovi najpotrebnejše za življenje, t. j. da se more pošteno preživiti? Zato mora biti skrb domače vzgoje in šolskega dela na pomožni šoli, da izloči vse umetnije in goji le to, kar je za otrokovo poznejše življenje res potrebno. V ta namen se usmeri vse delo na to:

1. da se more ustno in pisмено v materinem jeziku razločno izražati;
2. da spozna svojo korist pri vsakdanjih življenjskih potrebah in se varuje izkoriščanja;
3. da razume vsa dnevna vprašanja in uravna svoje življenje po teh zahtevah;
4. da more z navadnim poklicnim delom koristiti sebi in družbi.

Seveda pa so to najvišji izmed dosegljivih ciljev, ki jih ni moči doseči po šabloni in splošnosti, temveč se je ozirati na zmožnosti vsakega posameznika. Čim slabotnejši je kdo, tem bolj potrebuje naše pomoči. Mi zdravi in močni imamo dolžnost, podpirati slabotne in jim pomagati z ljubeznijo in delom na njih in zanje.

Doslej pa sva si ogledali le del notranjega življenja tvojega otroka. Ali pa meniš, da to že zadošča? Če trdiš to, bi se reklo trditi, da je solnce le luč. Veš pa prav dobro, da je luč in toplota, ter da je to oboje vzrok ustvarjajoče in ohranjajoče solnčne moči v naravi. Ne samo pamet in razum, ampak tudi čustvo in volja sta del duševnosti tvojega otroka. Pri vseh podjetjih sedanje dobe opaziš ljudi z jasnim razumom in točno preračunjenostjo, a skoro brez srca. Nič jim ni svetega; žive izključno samo zase. Mrzlo in preračunjeno izkoriščajo vse, celo bedo in tiho srečo drugih. Vsakdo, ne samo me ženske, ki nam radi predbacivajo mehko in čustvenost, cení vendar višje one, ki jih vodita razum in srce. Seveda pa ugaja še bolj oni, ki ga vodi samo srce k lepim in značajnim dejanjem, četudi so to le redki slučaji. Toda, zakaj ti pripovedujem vse to? Zato, da ti lahko dokazem, da tvoj slabotni otrok lahko raste tebi in drugim v veselje, četudi ne blesti duhovitosti, da le ima blago srce. Ali si ga v tem oziru že kdaj preizkusila? Opazuj ga, n. pr., če res prav prisrčno ljubi svoje; če si zna njim na ljubo tudi kaj odreči, ali hoče imeti sam vse najboljše; če je proti svojemu soigralcu nesebičen ali le vedno prepirljiv sebičnež; če živalici na potu ne stori nič žalega, ali je okruten proti nezmožnim živalim; ali ima veselje s cveticami na travniku, ali kaže le zadovoljstvo, ko jih uničuje; ali sočuvstvuje s trpečim; ali deli veselje z veselim; ali z

zavistjo opazuje novo obleko sosedovega otroka i. t. d. Opazuj vsa dobra in slaba nagnjenja svojega otroka! In če si opazila, da nagiblje bolj k dobrim kot k slabim lastnostim, bodi vesela; kajti to ga bo kakor angel varih vodilo skozi življenje. Če pa si opazila, da prevladujejo slabe lastnosti, ne obupaj; kajti brez vsake nastave kateregakoli blagega čuvstva gotovo tudi tvoj otrok ni. Skušaj ga razvijati in oplemenititi!

(Nadaljevanje.)

LEPI DOM — LJUBI DOM (Davorinka Deželova.)

Minila je smešna prehodna doba, ko se je določala najprostornejša, najsolnčnejša soba za takoimenovano „boljšo sobo“ ali „salon.“ Beseda, pojem in naziv „salon“ izvira iz historičnih, fevdalnih epoh; salon zahteva nadaljevanje cele vrste enakih reprezentativnih dvoran, ki jih ne zamore niti zelo premožen meščan. Meščanska hiša ne rabi ne salona, ne boljše sobe; v meščanskem stanovanju biva družina, ki dela, je, spi, in se včasih zabava v krogu znancev doma, v sobi, ki je lahko jedilnica, sprejemnica, glasbena soba, ali kakor se že nazivlje po svoji uporabi. Predočimo si situacijo, ki bi nastala v takoimenovanem meščanskem „salonu“: možje se dolgočasijo, žene sedé trde, nenavadno našopirjene in govore o otrocih in služkinjah. Konečno odbije zaželjena ura razstanka. Zdolgočaseni gostje se razidejo, gospodinja pa tarna zaradi raztrešenega pepela in mokrih kozarčnih robov na vezelih prtičih.

V salonih (ne salonu!) se je v minulih dobah razvijalo svojevrstno življenje grandseigneurjev in velikih dam. Kdor je imel priliko, ogledati si palače, v katerih so bivali fevdalni rodovi, je dospel preko sijajnih, razkošnih dvoran v visokem prtiličju do gorenjih prostorov, opremljenih v priprostem empirskem ali biedermeierskem slogu. Tu je bilo običajno stanovanje knezov, kamor so se po dovršenih reprezentativnih dolžnostih zatekali v meščansko priprostost in udobnost. Kakšna razlika med temi knezi davno-minulih dob in sodobnim parvenijem, ki žrtvuje vso udobnost za perišče talmi-sijaja!

Za srednje stanove je prišla inicijativa iz Anglije. Anglež hodi pač včasih v club, večinoma pa ostaje doma. Obeduje doma in ne hodi v restavracijo, kamor zahajata že dve generaciji Francoz in Nemeč. Potreba po domačnosti je ustvarila pri Angležu idealno urejeno, solidno, udobno stanovanje, brez vsakih pretencioznih nazivov; soba, v kateri se zbirajo družina in gostje, se imenuje enostavno „drawing-room“ — družabna soba. Kjer pomanjkanje sob ne dopušča posebne družabne sobe, zadostuje za sprejem znancev in za domače družabne večere jedilnica, oziroma družinska soba (Wohnzimmer, sitting-room).

Toda v prvi vrsti je skrbeti razven kuhinje s pritiklinami za zračne spalnice z jutranjim solncem in, ako je le mogoče, za kopalnico. Malim otrokom je najprikladnejše določiti sobo poleg spalnice starišev in samo-obsebi bi moralo biti umevno — otrokom najzračnejšo, najsolnčnejšo sobo;

za več odraslih otrok nastane potreba po separadni deški in dekliški sobi. Pri večjih zahtevah in možnostih se pridruži jedilnici še damska in gosposka soba. Jedilnica naj bi imela vedno direkten izhod v predsobo in odtod v kuhinjo; spalnica naj leži posebe, zlasti bi se ne smela rabiti kot prehod iz ene v drugo sobo.

V modernih enodružinskih hišah je vse težko pohištvo, kakor omare, bifé, postelje, vzdano ter tvori tako organično enoto z zgradbo. Kdor torej zida enodružinsko hišo, mu bo nudila poglobitev v angleško stavbeno metodo uvaževanja in posnemanja vredne nasvete. Uporabljati ta način pri najemniških hišah, bi bil nesmisel; najemnik mora v naprej računati z lahko prenesljivim pohištvom; časi, ko bo bivala vsaka družina v lastni hiši, so še daleč; najemniško stanovanje je za mnoge prehodni položaj, ki traja vse predolgo, da bi ga posamezna generacija zamogla smatrati kot takega.

Četudi pa se seli najemnik iz enega stanovanja v drugega, naj ne smatra posameznih kosov pohištva kot „predmet na sebi“; za harmoničen vtis stanovanja je merodajno razmerje posameznih opravnih kosov med seboj in harmonična skladnost s stanovalcem. Ugodna rešitev stanovanjskega vprašanja zavisi od dveh važnih okoliščin: od materialnih sredstev in dobrega okusa. Kaj zamoreta ustvariti na tem polju denar in dober okus, se prepriča vsakdo, ki z zanimanjem in umevanjem poseča bodisi občinstvu dostopne stare palače, gradove in meščanske hiše, bodisi moderne razstave s produkti notranje arhitekture. Velika podjetja za pohištva so sprejela v zadnjih desetletjih k sodelovanju arhitekta; umevanju nekaterih finančnih krogov se je zahvaliti, da je zamogel ta ali oni arhitekt-umetnik udeležiti svoje ideje. Marsikdo, kateremu je skvarilo okus par desetletij strašne estetične in stilistične zmede, se je začudil novim stremljenjem in spoznal, kako važen je za dober okus zdrav, neskvarjen čut, in da je pripisovati obstoj neštetih nestvorov te stroke le hlastanju po originalnosti. Zdrav okus producira dobro, hlastanje po originalnosti pa neuporabno in neorganično pohištvo. Človek z dobrim okusom zahteva uporabno pohištvo, antipod pa efektno opravo. Večina tovarn dela še vedno šablonsko; varijacijo prinaša le nepravilno in neokusno uporabljena ornamentika. Dobra reč pa zahteva časa, potrebno bi bilo, da dela tudi mizar kakor krojač — po meri.

Pri vsakem pohištvu je premisliti osebne potrebe, najvažnejše konstruktivne elemente, zahtevati dober material, solidno delo; za dobro in lepo pohištvo ni potreben nikak okrasek; le za izredno dobre finančne razmere je sprejemljiva uporaba ornamenta, ki pa mora biti ročno delo in umetniško brezhibno.

SPALNICA.

Zanimivo je proučavati opremo spalnice v raznih dobah. Največjo razliko zasledimo med spalnico XVII. in IX. stoletja. V XVII. stoletju je bila spalnica prava sprejemnica in velik del družabnih obveznosti se je izpolnjeval baš v tem prostoru. Francozinja je sprejemala pozne dopoldanske

obiske v paradni postelji ali pri toaleti, torej je bila spalnica opremljena s čim večjim razkošjem. V 19. stoletju je propadla ta moda, obiskov niso več sprejemali v spalnici. Puritanski predpisi mode so strogo prepovedovali vstop v spalnico tudi najboljšim znancem, zato ni bila spalnica več izpostavljena kritiki tujih oči — spalnica je doživela propast in v 99odstotnih slučajih je bil določen spalnici najslabši prostor vsega stanovanja. Zdaj prevladuje vedno bolj prepričanje, da so glavne zahteve zdrave spalnice svetloba, zračnost in prostornost. Prijazna spalnica je v veselje počivajočemu človeku; v jutranjem prebujenju pozdravlja vesela spalnica okrepčarnega kot radosten smeh. Damske in otroške spalnice naj bodo svetle, gosposke (moške) temnejše. Nikdar pa naj ne bo spalnica preprosta, človek se v pretrezni spalnici čuti kot v bolnici ali hotelski sobi srednje vrste. Kdor želi v spalnici slike, ima rad stene v enotni, sočni, mehki barvi, in bel strop, v nasprotnem slučaju je pripravna tapeta z nežnim vzorcem. Pohištvo iz lažjega lesa vpliva mehkeje, prav lepa in praktična je posebno za damske in otroške spalnice belo lakirana oprava. Bogatejša sredstva omogočajo poleg spalnice kopalnico. Priprosta linija, medsebojna skladnost posameznih opravnih kosov in njih brezhibna uporabnost bi morale biti estetično-praktične vrline kopalnice..

Pohištvo sega ali do tal, pri čemer se ne more spodaj nabirati prah, ali stoji na tako visokih nogah, da je mogoče snažiti vsak kofiček. Četudi se oziramo na vsa organska pravila, je možnost nešablonske izdelave in razvrstitve pohištva zelo raznovrstna. Razven postelje in nočne omarice stoji v spalnici omara, umivalnik, toaletna miza, par stolov, majhna miza, otomana ali udoben naslonjač. Razdelitev omare v oddelek za obleke, predale za perilo, čevlje, klobuke, kravate itd., se je izkazala kot zelo praktična moderna pridobitev. Umivalnik služi higijeničnim namenom, toaletna miza napravljanju. Predali ob straneh, ogledala na toaletni mizi hranijo predmete za kozmetiko. Sveže cvetice v kristalnih vazah ali fejsanu na nočni omari in toaletni mizi dadó prikupno noto vsej sobi. Sploh so sobe, v katerih sveže cvetice vplivajo dekorativno, dobro urejene; ako pa cvetice v sobi ne pridejo do popolne veljave, lahko označimo sobo za neokusno. Male preproge iz bele kože pred posteljo in otomano služijo namenu omiliti trdoto in mrzav tal in so obenem dekorativne. Dolge gardine iz belega mula, etamina ali batista propuščajo polno svetlobo v sobo, a zapirajo pot vnanjim pogledom; šali iz angleškega platna, nežno vzorčastega kafuna ali pri bogatih sredstvih iz svile, dado oknu notranji okvir in se zvečer lahko s pomočjo vrvice popolnoma sklopijo.

(Nadaljevanje.)

Pametna žena zna kot sužnja — vladati.

K.

Ženske so tako dobre umetnice v govorjenju, da znajo pregovoriti celo lastno vest.

K.

Češko dekle iz Blat
v narodni noši

Čehinja iz pištjanskega
okraja
v narodni noši.

	IZVESTJA	
--	----------	--

Blagim ženskim srcem!

Poglej, žena s čutečim materinskim srcem, sedaj v naše tržaške sole!

Tupatam se ti pač zasmaje rdečelična glavica — ali od vsepoposod se upirajo vate upadle solzne oči; blede obrazki, slabotna in nerazvita telesa, koščerz ročice te prosijo usmiljenja. Bliža se konec šolskega leta. Tvoj otrok bo radostno prilekel domov, da se bo v tvojem in prirodnem naročju veselil svobode, zdravja in brezskrbnosti. Naši mestni otroci pa se boje tega trenutka: kaj bodo delali vse dolge vroče dneve v prahu? Sedaj dobe v šoli okusno kosilce — kaj pa jim bo dala mati, ko oče že mesece in mesece ničesar ne zasluži?

V duhu se revček vidi, kako bo moral o počitnicah prositi po cesi. pobirati po ulicah papir in kunje ter jih prodajati, zvečer pa beračiti po nočnih kavarnah, da bo drugi dan mati imela s čim kupiti kruha,

Poglej; mati, požrtvovalnega šolskega zdravnika, ki parkrat na teden preiskuje učence; obupno majo z glavo in slehernemu govori: prešibek si, čisti zrak in krepka hrana bi te še rešila, pojdi takoj na deželo!

Ali kum? — Sorodnikov nima!

Žena, v imenu teh otrok te prosi „Žensko dobrodelno udruženje“ v Trstu: usmili se jih, pomagaj jim! Morda imaš na svojem domu priliko, da bi preživela enega teh revčkov črez počitniške tedne? Daj, da se poigra na tvojem vrtu, da se vsak dan dositega naje s tvojo družino, da se mirno naspí na svežem zraku — da si okrepi ošibelo telesce in si reši zdravje!

Mati, razumeš prošnjo otroka, lastnega slovenskega otroka, ki te prosi življenja — zraka in kruha!

* * *

Že lanske počitnice je bilo 40 takih otrok na dčželi pri blagih ljudeh. Jeseni so se vrnili z zdravim licem in s hvaležnim srcem k skrbni materi. „Zen. dobr. udr.“ bi letos s pomočjo učiteljstva in duhovščine rado priredilo to akcijo v večji meri, ker je potreba nepopisna. Zato se obrača z najiskrenejšo prošnjo do vsake naše podeželske hiše, naj po možnosti preživi enega ali več teh otrok brezplačno črez počitniške tedne. Poslali bomo le zdrave a slabotne otroke, ne pa bolnih. Ona, ki je pripravljena za to požrtvovalno uslugo, naj sporoči svoj naslov na „Zensko dobrodelno udruženje“, Trst centro, poštni predal 384, ali pa na „Vodstvo zasebne slov. šole, Trst, via Giuliani 44. Poleg naslova naj navede tudi, kakoga otroka želi: dečka ali deklico, koliko starega (7-14 let), za kako dolgo, morda takega, da bi pomagal pri lažjih domačih delih?

Ker bo imelo društvo mnogo izdatkov s polnimi stroški in ker bo treba marsikateremu otroku kupiti najpotrebnejšo spodnjo in zgornjo obleko, zato se priporoča onim, ki ne morejo sprejeti otrok, vsaj za malo denarno podporo.

Trst, maja 1923.

Odbor „Ženskega dobr. udruženja“

DRUŠTVENA POROČILA

Tržaška ženska društva so ta mesec osredotočila svoje dobrovoljno delo v prireditvah na korist prvoobhajancem in birmancem. Organizacija vdov in sirot je oblekla in obula vse one sirote, ki so prejele prvo obhajilo. Tudi Ženska podružnica Šol. društva je ob tej priliki podarila več oblek in čevljev ubogi naši deci, ki bi drugače ne bila poznala svečanosti tega praznika. Ženska Marijina družba v Trstu je priredila otrokom primerno veselico in jim z bogatim pogoščenjem olepšala spomin na ta dan. Istotako je tudi Marijina družba v Rojanu vprizorila prigradni igrokaz in obdarila tamkajšnje deca.

Prosvetni odsek „Ženskega dobr. udr.“ je priredil minuli mesec dve predavanji: v Šklednju o „Dekliški vzgoji“, pri Sv. Jakobu o „Najvažnejših živilih.“

PO ŽENSKEM SVETU

Kozima Wagnerjeva, žena največjega svetovnega skladatelja, živi sedaj v veliki bedi na Nemškem. Malokalateremu umetniku je bila soproga tako neobhodno duševno in življenjsko potrebna kakor Kozima R. Wagnerju. Z globokim razumevanjem, z neprestano skrbjo in s srčno tolažbo je nedvomno pripomogla možu, da je ustvaril svetlu večne glasbene bisere, sebi pa nesmrtno slavo. Celo Nietzsche, ki je bil pretirano strog sodnik napram ženam, je njo oboževal.

V njenem naročju je veliki umetnik za vedno zaprl oči; kakor ga je vedno spremljala po vseh triumfalnih in trnjevitih potih, tako ga tudi po smrti ni zapustila. Dneve in dneve je nemo predsedala ob njegovem grobu ter plella nogavico, duh pa se ji je družil s pokojnikom. Živela je od zakonitih procentov, ki pripadajo sorodnikom določeno dobo po

smrti autorjevi. Usoda pa jo je telesno in duševno oddaljila od ljubljenega druga. Radi boleznimi ne more več na grob; zakoniti rok je potekel in ona ne dobiva več nikakih dohodkov. Prisiljena je, da prodaja kos za kosom ljube spomine na moža. Če ne bo umrla od gladi, ji bo počilo srce od neizrečene boli, ko mora trgati od sebe nerazdružljive vezi, ki jih je častila kot relikvije po velikem pokojniku.

Svet se opaja ob zvokih Wagnerjeve glasbe, nešteto umetnikov in imprezarijev bogati z njegovimi deli žena, duša njegova, pa umira v gladi in tugi . . .

Rimski kongres. Meseca maja t. l. je bil v Rimu svetovni ženski kongres, ki je razpravljal v prvi vrsti o ženski volilni pravici. Poleg tega pa so se udeležence bavile z mnogimi drugimi vprašanji, ki zadevajo položaj žene v socialnem življenju. Kongresa so se udeležile tudi jugoslovanske delegatke, ki so pri tej priliki stopile v stike z ženstvom vsega sveta. Da si omogočijo zastopnice malih narodov sodelovanje v ožjem mednarodnem odboru, so osnovala Čehinje, Poljakinje, Jugoslovanke, Bolgarke, Rumunke in Grkinje „Malo žensko antanto“. Ta ima tudi nalogo, posredovati medsebojno spoznavanje, pospeševati napredek ženskega gibanja in zastopati v svojih državah koristi zaveznic na vseh onih poljih, kjer se more udeležiti žena kot dobrotna in prosvetna delavka.

Podrobnejše poročilo o kongresu objavimo prihodnjč.

Zamorke kot služkinje. Po velikih milih je vedno težje dobiti dobrih služkinj. Tudi v Parizu ne morejo gospodinje najti več dovolj porabnih, sposobnih služkinj. Zato je Reynaud, poveljnik ladje in član pariške geografske družbe, začel dovažati mlade zamorke iz francoskih kolonij, zlasti z otoka Martinika in z Antilov. Slučajno je na svojem potovanju zvedel, da žele mlade zamorke iz domovine, kjer ni zaslужka in kjer se zato slabo živi. Tako je pripeljal več sto zamork na Francosko; vse so baje zelo čedne in skromne ter govore francoski dialekt z otokov ter znajo šivati in kuhati. Zamorke so iz luke Saint Nazaire poslali v dveh skupinah v Pariz in Lyon. Na peronih so ljudje opazovali zamorke in videli, da so resna dekleta in celo izobražena. Zamorke so si kupovale francoske knjige. Romani Victorja Hugo, Georgeseta Sanda (ženska odlična romanopisca) in Paula Bourgeta so baje pri zamorkah posebno priljubljeni. Pariški „Journal“ je pri tej priliki vprašal: „Ali bi bilo mogoče najti mnogo francoskih služkinj, ki čitajo te pisatelje?“ Dve zamorki bi morali odpotovati v Alzacijo, a sta se branili, češ da je ondi zelo mraz in mnogo snega, v katerem bi gotovo umrli. V kratkem pripeljejo ladje še nekaj sto mladih zamork na Francosko. Mnenja glede Reynaudove akcije pa so v francoskih novinah deljena. Nekateri trdijo, da se zamorke ne bodo mogle navaditi podnebja, da

kmalu obole, se močno prehlade in dobe jetiko. Tudi domotožje jih uniči. Druge pa se udado prostituciji. Ta prorokovanja so pač prezgodnja. Ako so se obnesli zamorski vojaki na nemški fronti, ni izključeno, da se obneso tudi zamorke. Domotožje pozna vsak človek v tujini in prostitucija je opasna vsaki ženski. Ako se zamorke aklimatizirajo, bodo gospodinje zadovoljne. Baje je povpraševanje po zamorkah zelo veliko in vse so takoj dobile službo.

MATERINSTVO

Kako se daje otroku zdravilo. Tekoče zdravilo damo dojenčku najlažje po steklenici kakor mleko. Če ga pa daješ po žlički, jo moraš dobro vlakniti detetu v usteca tako, da sloni na nolanjem delu jezika in ne samo med ustnicami. Na ta način je otrok prisiljen, da povžije zdravilo in ga ne more izpljuniti. Ako je zdravilo v prašku, ga je treba najprej raztopiti v vodi, mleku ali kakih drugi primerni tekočini. Če je lek lepljiv, moraš žličko prej pomočiti v vodo. Kadar ima neprijeten okus, moraš dati otroku takoj kako sladilo, drugače si bo zapomnil grenak okus in ne bo drugič hotel zdravila.

Kako vspevajo naši malčki. Kot dopolnilo k zadnji razpredelnici prinašamo danes pregled novorojenčkovega razvoja v prvih dvanajstih mesecih. Saj skrbna mati baš to dobo najpazljiveje zasleduje napredek svojega deteta.

Dečki		Višina v cm.	Deklice		
Teža kg	Starost		Teža kg		
	Leta			mes.	Leta
		49	Ob rojstvu		3·24
3·48		50			3·5
4·1		53	1		4·1
4·4	1	54			4·3
5·0		56	2		4·8
5·3	2	57			5·1
5·9		59	3		5·7
6·2	3	60			6·0
6·5		61	4		6·3
6·8	4	62			6·6
7·0		63	5		6·9
7·3	5	64			7·1
7·6		65	6		7·4
7·9	6	66			7·6
8·2		67	7		7·8
8·5	7	68			8·0
8·7		69	8		8·2
8·9	8	70			8·5
9·2	9	71	10		8·8
9·5	10	72			9·1
9·7		73	11		9·4
9·9	11	74	1	0	9·7
10·20	1	0	1		9·95

GOSPODINJSTVO

Kako pripravimo mizo. Za pripravo mize je treba ravno toliko pazljivost kot za obed sam. Kako nas vabi okusno pripravljena miza, pogrnjena s snažnim prtom in okrašena s cveticami! Da so na njej samo skromne jedi, niti ne opazimo in teknejo nam veliko bolj, če so v čednih posodah okusno naložene.

Dobra gospodinja mora gojiti čut do lepote, tudi pri drugih blagodejnih vpliva na estetični čut okusno pripravljene mize. Saj sedimo pri mizi z družino do 3 ure na dan. Kako naj se družina navadi na lepoto in snago, če dan na dan sedi pri umazani mizi? Niti potrudila se ne bo za lepo vedenje pri mizi kljub temu, da jo vedno opominjamo. Čemu tudi, saj prt je že itak pomazan in nov madež se na njem niti ne opazi.

Kakor se bo družina navadila doma, tako bo ostala celo življenje.

Podajam kratko navodilo za pripravo mize. Pri malih družinicah bo morda ta ali ona malenkost odpadla, a gotovo bo zanimalo marsikatero gospodinjno, ker pride lahko v položaj, da dobi gosta na obed ali na južino in ne ve, kako naj pravilno opremi mizo.

Čez mizo pregrnemo bel prt tako, da je srednja guba v sredi mize. Ako je en prt prekratek, sestavimo dva ali več, ki pa morajo biti vsi kolikor mogoče enako široki. Kjer se stikata dva, podvijemo rob gornjega prta, čezenj pa pognemo prt (mileu) v sloječem kvadratu. Pri obedu v domačem krogu pregrnemo po dolžini mize tudi bel, ozek pregrinjač.

Za vsako osebo določimo vsaj 70-75 cm prostora.

Ako potrebujemo več miz, morajo biti enako visoke in enako široke. Oblika mize se ravna po obliki sobe, v kateri se prireja obed. Ako je soba dolga in ozka, tedaj so mize razpostavljene do dolžini sobe, ako pa je dovolj široka, tedaj postavimo mize v obliki podkve.

Časni prostor je na oni strani, ki je obrnjena proti durim.

Na vsak prostor postavimo mesni in na lega jušni krožnik, oddaljen 2 prsta od miznega roba. Levo od krožnika položimo vilice z roglji navzgor, desno pa nožič z ostrino proti krožniku, na vnanji strani na desni pa žlico, obrnjeno z voltino navzgor.

Ako serviramo pred juho kak zakusek, tedaj razpostavimo pribor zanj v istem redu, kot ga rabimo, t. j. za jušno žlico na vnanji strani nož in na levi pa vilice na skrajnem robu.

Ob prav slovesnih prilikah napravimo lične jedilnike v poljubni velikosti z imenom dotičnega gosta, kojemu smo določili ta prostor.

Na jedilnik napišemo namreč vse jedi v istem redu, kot jih mislimo servirati. Ta jedilnik naslonimo na prvo čašo.

Nad krožnikom je desertni pribor in sicer vilice z ročajem na levo, nad temi nož z ro-

čajem na desno in ostrino obrnjeno proti krožniku. Nad mesni nož postavimo čašo za vodo.

Poleg vodne čaše postavimo tudi čašo za vino, če pa je namenjenih več vrst vin, pa postavimo k vsakemu krožniku toliko vinskih čaš, kolikor vrst vina bomo servirali.

Kadar serviramo juho v skodelicah, položimo na jušni krožnik lepo zganjen prt. Ako pa nalijemo juho, še preden sedejo gostje, tedaj leži prt levo od krožnika.

Po sredini mize razvrstimo tudi posodice za sol in poper, olje, kis (to zadnje, kadar je solata), posodice s kruhom itd.

Ako je kruh v košaricah, morajo biti te pregrnjene z belim prtom.

Sredino mize okrasimo z različnimi naslavki s sadjem, pecivom itd. Okrasimo jo pa tudi z zelenjem ali s cveticami, ki jih naložimo po prt v obliki girlande ali vencev ali drugih oblik, ki se ravnajo po tem, za kakšno priliko je pripravljen obed.

Miza, ki sem jo opisala, je namenjena za obede ali večerje v večjem obsegu, t. j. za dineje ali supeje.

Mizo za zajutrek ali južino pa pripravimo sledeče: na vsak prostor postavimo desertni krožnik s prtom, desno od tega nož, levo vilice, nad nožem čašo za vodo, nad vilicami skodelico s podstavkom, in sicer tako, da je obrnjen roček na desno stran, za skodelico pa leži na podstavku žličica.

Na ta način pripravimo mizo, kadar namestavamo servirali poleg kave ali čaja tudi druga jedila, n. pr. narezek, maslo, med, pecivo i. t. d. Po sredini mize razpostavimo posodice s kruhom, pecivom, narezkom i. t. d.

Za južino in zajutrek uporabljam lahko tudi pisane prte.

Kako pripravimo mizo za buffet in kako se moramo vesti ob slavnostnih pojedinah, pa opišem ob prihodnji priliki. J. Z.

KUHINJA

Češnjeve rezine. 14 dkg surovega masla, 3 rumenjake, 1 celo jajce, 14 dkg sladkorja mešaj pol ure, da se močno speni. Nato prideni 14 dkg moke. Za prst debelo testo deni v kozico, potresi povrhu češenj in zrezanih mandljev ter peci pol ure v neprevročni pečici. Ko je pečeno, ga razreži na četverkotne rezine.

Češnjev kompot. Za 5 kg češenj brez koščic denemo kuhat 1½ kg sladkorja v 2/5 l vode. Voda in sladkor se kuhata, dokler ni tekočina sčiččena. Potem pridenemo 5 g salicila in ko je ta raztopljen, denemo v tekočino češnje. Pustimo zavreti še 4-5 krat. Ko odstavimo, prilijemo 1/2 čistega špirta (95%) in denemo kompot v kozarce ter jih zavežemo. Kompot je prav posebno fin in dela čast vsaki mizi. A. F.

Fin kompot za moške (Herrentopf). Nalagaj v večji kozarec surovega sadja, ka-

kor bo po vrsti zorelo. Najprej so jagode. Naloži jih dva prsta visoko, polrosi s sladkorjem in nalij toliko ruma, da doseže sladkor. Potem pridejo česnje. Stori istotako! Vsako sadje vlagaj surovo breskve in hruške ter slive prerezane toliko časa, da je kozarec poln. Zaveži ga in spravi ga na hladnem prostoru do zime. Na Sveti večer ali na Svečnico pa serviraj to možu in mu boš gotovo ustregla. I. Z.

IZ NAŠE SKRINJE.

Kresnice. Ta staroslovanski običaj se je še do danes ohranil v Belokranji. Gotovo sega že v pagansko dobo, saj so Slovani častili Kresnice kot polboginje.

Na kresni večer se po štiri dekleta lepo prazniško oblečejo (nar. noša!) in grečo skupno s piskačem kresovat takoj, ko se zmračí. Postavijo se pred vsako hišo tako, kakor jih vidimo na sliki, in pojejo. Imajo več vrst napevov. Kresovanje velja scveda vsej hiši, vendar imenujejo v pesmi najstarejšega sina, ali, če tega ni, najstarejšo hčer, n. pr.:

Bog daj, Bog daj dobro večer,
daj nam, Bože, dobro leto!
Za večerkom bolje jutro,
daj nam, Bože, dobro leto!
Stoji lepo pros' zeleno,
daj nam, Bože, dobro leto!
Pros' zeleno, tratornica,
daj nam . . . — (to se ponavlja do konca
za vsakim verzom.)

Na tratorki hladna senca, daj nam . . .
na senci je posteljica, daj nam . . .
na posteljki sinl o lve, daj nam . . .
Stan' se gore, sinko lve, daj nam . . .
tvoju rožu drugi tga, daj nam . . .
Neh ju trga, mila majko, daj nam . . .
činit ču se drobnom ticom, daj nam . . .
lutit ču se preko moia, daj nam . . .
preko mora, kraj Dunaja, daj nam . . .
onde ču je ulovit ču, daj nam . . .
ulovit ču, moja bit ču, daj nam . . .
Fala, fala, mila majko, daj nam . . .
lepo ste nas darovali, daj nam . . .
drobnim žitom i pšenicom, daj nam . . .
črnim vinom i rakijom, daj nam . . .

Ko so se naši dedje pokristjanili, so hodili kresovat tudi pred župnišče:

Bog daj, Bog daj, dobro večer, daj nam . . .
za večerkom bolj jutro, daj nam . . .
Višnjice su obrodile, daj nam . . .
na grad su se naklonile, daj nam . . .
in jih čuva čuvarica, daj nam . . .
gospodova službenica, daj nam . . .
I od je pala ožka staza, daj nam . . .
po ke mašnik šetujejo, daj nam . . .
svete maše mašujejo, daj nam . . .
da živuči k maši hode, daj nam . . .
za preminuče Boga moče, daj nam . . .
Fala, fala, mila gospo, daj nam . . .

Pesem pričnela dve izmed kresnic. Ko odpojeta pol vrste, pričneta drugi dve. Tako pojeta ves čas isto besedilo po dve in dve. Tak napev imenujemo kanon. Piskač pa spremlja petje s tem, da neprestano piska. Nekdaj je imel diple, kakor jih vidimo na sliki; danes ima pa navadno orgljice.

Krešna pesem je bolj podobna molitvi kakor posvečni popevki. Kresnice zovejo nad hišo božji blagoslov, zato se vrši kresovanje

nekako pobožno in svečano. Med seboj ne smejo govoriti. Tudi ljudje sprejemajo popcevanje spoštljivo. Strašno grdo bi bilo, če bi se kdo ne odzval z darom. Če bi se kresnice kake hiše izognile ali če bi se kje posmejale, bi bili dotični prebivalci zelo užaljeni.

Pelje se vrši tako, da se od hiše do hiše nič ne prekine. Ko zapojò „fala, fala . . .“, se že selijo k drugi hiši in takoj prično: „Bog daj, Bog daj . . .“ Ako se petje prekine, smatrajo za slabo znamenje. Pravijo, da bo med letom v hiši smrt.

Prejšnje čase so kresovala resna, odrasla dekleta. Včasih je bilo slišati po 10 skupin, ki so kresovale po sosednih vaseh, tako da je vsa okolica valovila v teh tužnih akordih. Sedaj pa žal propada to kresovanje; nameslo odraslih deklet kresujejo večinoma otroci.

Belokranjica.

RAZGOVORI

Odgovori:

1. **Marija.** Iz volnena blaga odstraniš nemastne madžce najlepše in najzanesljiveje z vodo in milom. Ne peri v vroči vodi, ker se volna preveč skrči. A. F.

2. **Gospodinja.** Sledeča marelična marmelada se prav gotovo ne pokvari: enako težo sadeža brez koščic in sladkorja kuhaj 8 minut; postavi kozarce okoli ognja, da se pogrejejo, napolni jih z marmelado in takoj zaveži. Kuhati pa ne smeš hkrati več kot $\frac{3}{4}$ kg marelic s sladkorjem vred. Če hočeš napraviti več marmelade, kuhaj zaporedoma po 60 dkg in vlagaj sproli v kozarce. Medtem ko vre, potresi večkrat posodo, marmelade pa ne mešaj. Marelice se sicer ne razkuhajo popolnoma, ohranijo pa fini vonj, ki pri daljšem kuhanju izpuhti. Tako narediš marmelado lahko iz vsakega sadja. A. F.

3. **Dekle.** Z raznimi mazili se odpravijo mozoli in turi le začasno, ker se zopet ponove. Če so ti kožni pojavi le posledica krvi, tedaj si morate temeljito zdraviti in svežiti kri. Jako priporočljiv je čaj iz tavzentrož ali iz bezgovega cvetja, ki ga je pa treba nekaj časa stalno živjati. Vsekakor je pa najbolje, da se obrnete na zdravnika. — a —

4. **Dekle.** Pege odpraviš s kože s sledčim mazilom: Izlišni citrono in precedi sok. Temu primešaj noževo konico soli in sneg iz enega beljaka ter malo žličko kolinske vode (Eau de Cologne). Če ne moreš dobiti le vode, uporabiš lahko tudi špirit. S tem mazilom si mazi obraz vsak večer. A.

5. **Štefanija.** Naravna barva za lase je orehovo olje. Lasje počrnijo, vendar pa se svetijo kakor po vsaki masni tvarini. Ali pa niso morda lepši, če jih pustite take, kakoršni so?

9. **M. L.** — V Vašem slučaju se morate brezpogojno obrniti na zdravnika. Otroci imajo mehke kosti iz različnih vzrokov. Te pa lahko ugotovi le zdravnik po temeljiti preiskavi ter odredi potem primerno lečenje. — a —

(Nadaljevanje.)

V čevljarnici FORCESSIN

Trst, pri Sv. Jakobu, via Giuseppe Caprin 5

dobite najtrpežnejše

obuvalo za moške, ženske in dečke

Specijalitetata otroškega obuvala.

Cene posebno zmerne.

Postrežba točna.

D^RETTORE d'OSVALDO

Gorica - Corso Verdi 24 (Trg. Dom)

specijalist za očesne bolezni

perfekcioniran na dunajski kliniki.

ORDINIRA OD 10 - 12 IN OD 3 - 4.

PODRUŽNICA

Ljubljanske kredit. banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom“

TELEFON ŠTEV. 50. Brzojavni naslov: LJUBLJANSKA BANKA

Deln. glavn in rezerve: **CENTRALA: LJUBLJANA** Dinarjev 36 milijonov.

PODRUŽNICE: Brežice, Kranj, Metkovič, Celje, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

O brestuj vloge na knjižice po 4½%. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru. — Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. — Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše. — Uradne ure za občinstvo od 8½ — 12 in od 3 — 5. Ob sobotah popoldne, nedeljah in praznikih zaprto.

MIRODILNICA

v zvezi z lastno parfumerijo

E. GRAPULIN - GORICA

(nasproti ljudskemu vrtu)

Na drobno. — Cene brez konkurence. — Na debelo.

K. SUSIČ — TRST

Via Roiano 2 (poleg cerkve)

priporoča

trgovino z raznim manifikturnim blagom.

Velika izbira vseh potrebščin za šivilje in krojače.

Točna postrežba. Cene nizke.

ZALOGA POHIŠTVA

ANTON BREŠČAK

== GORICA ==

Via Carducci 14 (prej Gosposka ulica)

Doma, kar manjka, pregleda naj vsak,
Vse naj napiše si pri dnevni luči,
Omare, mize, stole posteljak,
In vse kar rabi sploh v domači kući,
Kar manjka, to mu preskrbi BREŠČAK,
Štirinajst številka, ulica Giosuè Carducci.

FRANC NAROBÉ

Trst, Via Commerciale št. 3

priporoča slavnemu občinstvu v mestu in na deželi svojo dobro založeno

trgovino z jestvinami

in s kolonijalnim blagom. Konkurenčne cene. Točna postrežba. Na željo se pošilja b ago tržaškim odjemalcem franko ia dom.

Zobotehnični :: ::: Ambulatorij

TRST

Via Jette Fontane št. 6, I. nad.

Odprt vsak dan od 9—13
in od 15—19.

Izvršujejo se hitro in točno vsa
dela z zlatom kakor tudi
zobnice s kavčukom

Slovenem 10% popusta, kakor
tudi plačilo na obroke.

DELO ZAJAMČENO.

KNJIGARNA - PAPIRNICARNA - KNJIGOVEZNICARNA

J. ŠTOKA

TRST

VIA MILANO ŠTEV. 37

ima v zalogi na debelo in drobno vse pisarniške potrebščine za šole, občinske, župne in odvetniške urade, kakor tudi vsakovrstne slovenske knjige, muzikalije, molitvenike itd. — Izvršuje vsakovrstna knjigovezniška dela.

Izvršuje vsakovrstne pečate in fiskovine.

P. n. sodnijam naznanja, da sprejema in izvršuje vezanje zemlje-knjižnih in bančnih knjig tudi v urad. prostorih v mestu in tudi na deželi.